

УДК 364.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.32.15>

ІНТОЛЕРАНТНІСТЬ У ЗАГОЛОВКАХ МЕДІА ЩОДО ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Полумисна Ольга Олексіївна¹, Булатов Валерій Анатолійович²

¹доцент кафедри журналістики,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Харків, Україна,

e-mail: polumisna.olga@gmail.com, orcid: 0000-0002-4289-0588

²аспірант Київського національного університету технологій та дизайну, Київ, Україна,

e-mail: bulatov@ugi.edu.ua, orcid: 0000-0003-0832-2429

Анотація. У статті висвітлено питання вимог інклюзивного дизайну та прояви інтолерантності у заголовках засобів масової інформації (ЗМІ) стосовно людей з інвалідністю. Толерантність – питання особливе, делікатне з дуже тонкою гранню, особливо коли йдеться про висвітлення теми інвалідності в заголовках ЗМІ. Часто в заголовках друкованих видань або в назвах телевізійних передач можна зустріти інтолерантні смислові мовні звороти або відверте підкреслення ознак інвалідності людини.

Мета даної статті – звернути увагу на порушення журналістів при висвітленні людей з інвалідністю в ЗМІ, а також показати неправомірність дій тих видавців, які допускають подібні формулювання у своїх публікаціях.

Методологія. Логічно застосовним є систематизація поняття даного дослідження, узагальнення досвіду, використання порівняльного аналізу дефініції інтолерантності заголовків щодо осіб з інвалідністю.

Результати. У роботі проаналізовано порушення в медіатекстах при висвітленні людей з інвалідністю.

Наукова новизна полягає у визначенні аспектів негативного представлення людей з інвалідністю в ЗМІ.

Практична значущість. Зроблений аналіз негативного висвітлення людей з інвалідністю в ЗМІ, а також представлені факти неправомірності дій тих видавців, які допускають подібні формулювання у своїх публікаціях, допоможуть у імплементації Конвенції про права людей з інвалідністю.

Ключові слова: інклюзивний дизайн, інтолерантність, люди з інвалідністю, заголовки текстів, ЗМІ.

ВСТУП

Початок ХХІ сторіччя відзначився особливою подією у світі. Так, 13 грудня 2006 році була прийнята Конвенція про права людей з інвалідністю Генеральною Асамблеєю ООН, яка окреслила новий курс суспільства у формуванні сучасного предметно-просторового середовища рівності та доступності, де б люди з інвалідністю могли б повноправно брати участь у соціальних життєдіяльних процесах суспільства. Даний документ разом з новими відкритими можливостями для людей з інвалідністю представив низку законів, що забороняють

країнам-учасницям Конвенції прояви будь-якої форми дискримінації стосовно людей цієї категорії та їхньої маргіналізації людей.

Толерантне мислення здатне існувати тільки тоді, коли одна людина намагається поглянути на проблему іншої її очима, і це є базовим загальнонаціональним принципом, на якому формуються як відокремлені суспільства, так і загалом світ. Визначення сутності толерантності представлено в Декларації принципів толерантності, яка була затверджена резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року.

Але, на жаль, до цього дня в заголовках публікацій різних країн- учасниць Конвенції про права людей з інвалідністю мають місце прояви інтолерантності у заголовках ЗМІ щодо цієї категорії населення.

У статті проведено аналіз наукових праць попередніх дослідників, які вивчали це питання. Окрім того, застосовувалися сучасні наукові методи аналізу.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Форма подання інвалідності, її зображення в засобах масової інформації має досить сильний вплив на громадську думку у встановленні соціальних критеріїв. Вчений Wayne K. у дослідженні зазначив, що інформація, яка демонструється по телебаченню або публікується в друкованих виданнях, має сильний вплив на формування свідомості людей, тому необхідно підвищувати рівень толерантності в даних сферах впливу [20]. Автор Скворонська І. у статті наголошує на проблемі евфемізації у засобах масової інформації, яка формує певні маркери – стереотипи соціального мислення [9]. Дослідники Кулаков Р., Кулакова Л. відзначають толерантність сьогодні як основний загальний принцип, який може стати фундаментальною основою для формування як окремих суспільств, так і світу загалом. І саме в питанні ратифікації толерантності головна роль призначається освіті [6]. Вчена Редькіна Г. представляє толерантність як один зі способів прояву людської самобутності та самовираження в правильному розумінні та прийнятті інших [8]. Автор Кузьмінська Н. у дослідженні представляє актуальну проблему толерантних стосунків у суспільстві між особистостями різних культурних, національних, релігійних, політичних відносин тощо [5]. Дослідник Vankwani R. K. стверджує, що визначення толерантності не повне, тому що це не проста повага до переконань інших або якимось визнанням вчинків людей, які вас оточують, але, насамперед, повага й визнання людей, не схожих на нас [19]. Вчений Дацишин Х. у дослідженні цього питання наголосив на процесі еволюційного зростання уваги до поняття толерантності в ЗМІ. Проте різноманіття понять даного терміна свідчить про його слабку розробленість і невизначеність, що, у свою чергу, призводить до суперечності поглядів як стосовно самого поняття, так і проблем, пов'язаних з ним [3]. Автори Дерман Л., Власик Р. у доробку представили головні види реклами, до яких залучено людей із маломобільних верств населення та проаналізовано значимість ЗМІ у формуванні толерантного

відображення людей з інвалідністю в суспільстві [4]. Дослідник Бистрицький Є. у статті проаналізував окремі аспекти соціально-психологічної захищеності, пов'язаної з поняттям толерантності, характерними для наукових співтовариств психологів-професіоналів [1].

МЕТА

Мета даної статті звернути увагу негативне висвітлення людей з інвалідністю в ЗМІ, а також показати неправомірність дій тих видавців, які допускають подібні формулювання у публікаціях.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Поняття «Толерантність» як поняття виникло в академічних колах в межах XVIII століття. Цей термін запровадив французький політичний та громадський діяч, філософ Антуан Дестют де Трасі [5]. Сучасне розуміння і трактування даного поняття визначається, насамперед, як толерантність до різних думок та поглядів іншої сторони [11]. Ще за одним визначенням, толерантність – це форма потурання, поблажливості чи поступок [10]. Але потрібно розуміти, що толерантність зовсім не означає поблажливість до суспільної несправедливості, злагоди з чужими принципами, нав'язування особистих світоглядів іншим людям або зреченню особистих принципів [12]. Головними принципами толерантності вважаються рівність між представниками різних націй, доброзичливе, толерантне ставлення до всіх членів суспільства, категорична відмова від проявів будь-якого насильства, зокрема й мовного. На думку О. Шаюка, «позитивне розуміння толерантності досягається через з'ясування її протилежності – інтолерантності чи нетерпимості, в основі якої не просто відсутність почуття солідарності, це неприйняття іншого через те, що він виглядає по-іншому, думає інакше, робить інакше. Її практичні прояви містяться у широкому діапазоні: від звичайної неввічливості, зневажливого ставлення до інших – до етнічних чисток і геноциду, умисного знищення людей» [3].

Використання різних аспектів реалізованої толерантності у ЗМІ надають потужний вплив на формування свідомості людей, тим більше щодо людей з інвалідністю. Не так часто останні висвітлюються в засобах масової інформації, але якщо це відбувається, то вони не завжди представлені гідним чином, переважно крізь призму негативного стереотипу. Трапляються в заголовках видань формулювання, які зображують людей з інвалідністю як об'єктів милосердя чи жалю, яким необхідно перемогти стан інвалідності, або ж,

навпаки, їх уявляють як особливих героїв, які здійснюють подвиг, щоб надихнути здорових людей. Такий підхід визначається терміном «соціальна стигматизація», що є складовою дискримінації за ознакою інвалідності. Так, у Конвенції про права людей з інвалідністю у 2 статті записано: «„дискримінація за ознакою інвалідності“ означає будь-яке розрізнення, виключення чи обмеження з причини інвалідності, метою або результатом якого є применшення або заперечення визнання, реалізації

або здійснення нарівні з іншими всіх прав людини й основоположних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, цивільній чи будь-якій іншій сфері» [13].

Видається цікавим дослідити, як людей з інвалідністю представляють на сторінках ЗМІ журналісти з інших країн, які використовують заголовки та які інтонації звучать у їхніх матеріалах. Це дозволить нам зрозуміти, наскільки журналісти толерантно або інтолерантно висвітлюють людей з інвалідністю (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння заголовків у медіа різних країн про людину з інвалідністю

№	Країна	Назви заголовків новин та сюжетів про людей з інвалідністю	Аналіз
1	2	3	4
1	США	The Americans with Disabilities Act at 30: A cause for celebration during COVID-19? Закон про 30-річних американців із обмеженими можливостями: привід для радості під час COVID-19?	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
2	США	Ancient Greeks purged city-states of disease as they would a human body – and it was the most vulnerable that suffered. Стародавні греки очищали міста-держави від хвороб, як людське тіло, і страждали найвразливіші.	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
3	США	Group Home Staffing Crisis Upends Life For Woman With Down Syndrome. Криза групового персоналу вдома змінює життя жінки із синдромом Дауна.	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
4	США	February 7, 2022 When an Intellectual Disability Means Lifelong Death. Scientific American [15]. (Коли розумова відсталість означає життя чи смерть). Науковий американець.	Інтолерантне ставлення до людей з інвалідністю.
5	Канада	(COVID-19 has isolated disabled people from family, love, sex COVID-19) (COVID-19 ізолював інвалідів від сім'ї, кохання, сексу COVID-19)	Інтолерантне ставлення до людей з інвалідністю.
6	Канада	COVID-19: Financial future grim for Canadians with disabilities, health conditions [15] (COVID-19: похмура фінансова майбутнє для канадців з інвалідністю та станом здоров'я)	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
7	США	January 31, 2022 Why technology accessibility is key for disability inclusion at work CNBC. 31 січня 2022 г. Чому доступність технологій є ключем до залучення людей з обмеженими можливостями до роботи. CNBC	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
8	США	January 24, 2022 Are We Equipped to Care for People With Intellectual, Developmental Disabilities? Medpage Today [15]. (Чи готові ми дбати про людей з інтелектуальними відхиленнями у розвитку?)	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
9	Швейцарія	December 6, 2021 International Day of Persons with Disabilities 2021.WHO World Health Organization [15]. (6 грудня 2021 р. Міжнародний день інвалідів – 2021 ВООЗ Всесвітня організація охорони здоров'я)	Інтолерантне ставлення до людей з інвалідністю.
10	США	Blind Oregonian competing in Paralympics works to bridge between mental health, disability. (Сліпий житель Орегону, який бере участь у Паралімпійських іграх, намагається подолати психічне порушення та інвалідність). TVZ News. August 9, 2021	Інтолерантне ставлення до людей з інвалідністю.
11	Австралія	Why schools desperately need a royal commission into the abuse of disabled people (Чому школам відчайдушно потрібна королівська комісія з питань жорстокого поводження з інвалідами)	Інтолерантне ставлення до людей з інвалідністю.
12	Австралія	New Australian Disability Strategy Welcomed By Leading Disability Representative Organisations. (Нову австралійську стратегію з питань інвалідності схвалено провідними організаціями, що представляють інвалідів)	Принизливе (інтолерантне) ставлення до людей з інвалідністю.

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
13	Німеччина	Mehr Journalisten mit Behinderung für die Redaktion gewinnen (Залучайте більше жінок-журналістів з інвалідністю до редакції)	До людей з інвалідністю ставляться толерантно, не наголошуючи на порушеннях їх стану.
14	Італія	Minister Stephanie: more than 1 billion euros additional to help the disabled. (Міністр Стефані: понад 1 мільярд євро додатково на допомогу інвалідам).	Інтолерантне ставлення до людей з інвалідністю.
15	Польща	1. Rehabilitation assistance: more deductions for the disabled. (Реабілітаційна допомога: більше відрахувань для інвалідів) 2. Better Information on Assistance for the Disabled. (Найкраща інформація про допомогу для інвалідів) 3. Benefits for the disabled in the Polskaya Lada PiS (Пільги для інвалідів у «Польській Ладі» ПіС).	Принизливе (інтолерантне) ставлення до людей з інвалідністю.

У цій таблиці представлено рівень толерантності в заголовках ЗМІ різних країн. Можемо побачити, що досить часто використовуються інтолерантні формулювання заголовків.

На жаль, як у друкованих виданнях, так і в телевізійних продуктах трапляються випадки висміювання інвалідності чи фізичного стану з метою розваги, наприклад, у документальному фільмі «Ті, що бентежать» [19]. Ще один із прикладів інтолерантного ставлення до людини з інвалідністю, заголовок звучить так: «Як 25-річний інвалід живе на 33 000 доларів у Чикаго: «Люди не розуміють, наскільки дорого бути інвалідом» (рис. 1) [15].

У тексті представлена не особистість, яка є повноцінною частиною сучасного

суспільства, а акцентовано на проблемах, які пов'язані з фізичними порушеннями та, відповідно, фінансовими складнощами.

Наступний приклад інтолерантного ставлення до людини з інвалідністю в заголовках ЗМІ: «Три найкращі поради паралізованого юриста для кар'єрного успіху людей з інвалідністю: «Я вірю в життя з авантюрними колесами» (рис. 2) [15].

Знову ми стикаємося з неправильним представленням людини з інвалідністю. Цей заголовок насамперед показує фізичні порушення, робиться акцент на патології.

Ще один заголовок інтолерантного ставлення до особи з інвалідністю: «Величезні інвестиції в послуги для інвалідів у підвішеному стані». Недостатня толерантність журналістів

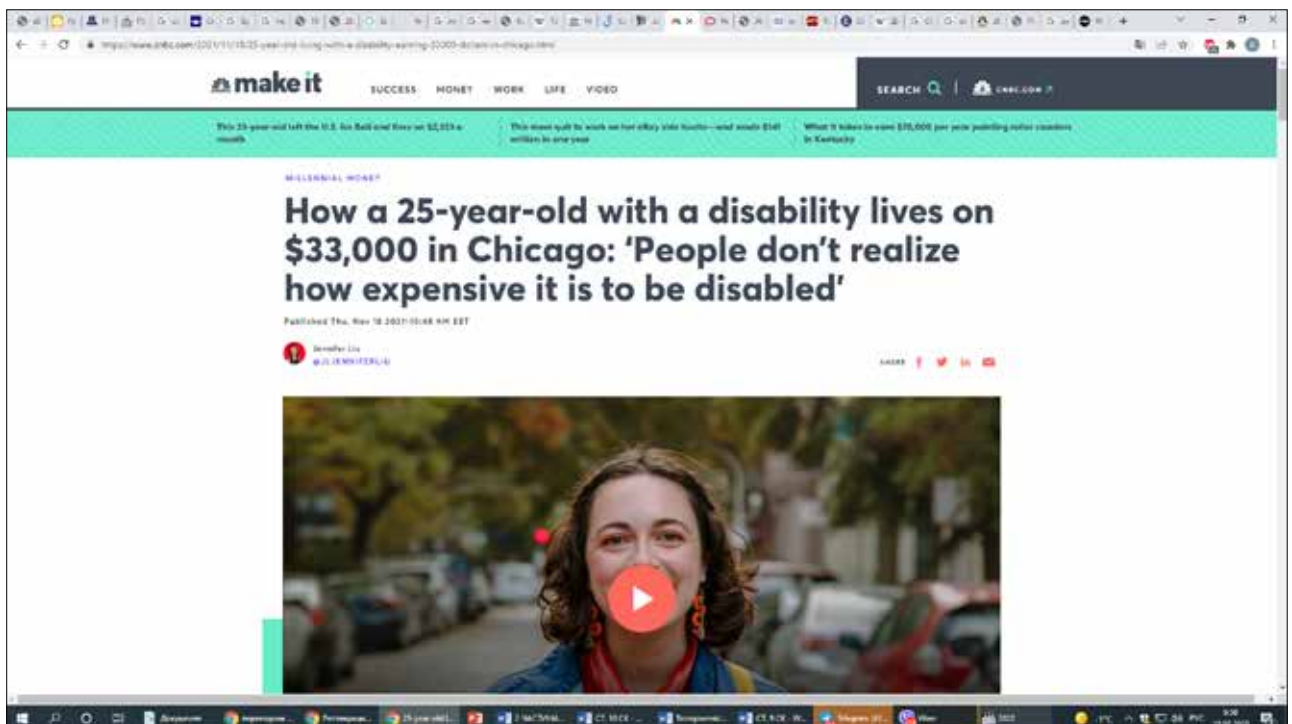

Рис. 1. Як 25-річний інвалід

Джерело: <https://www.cnbc.com/2021/11/18/25-year-old-living-with-a-disability-earning-33000-dollars-in-chicago.html>

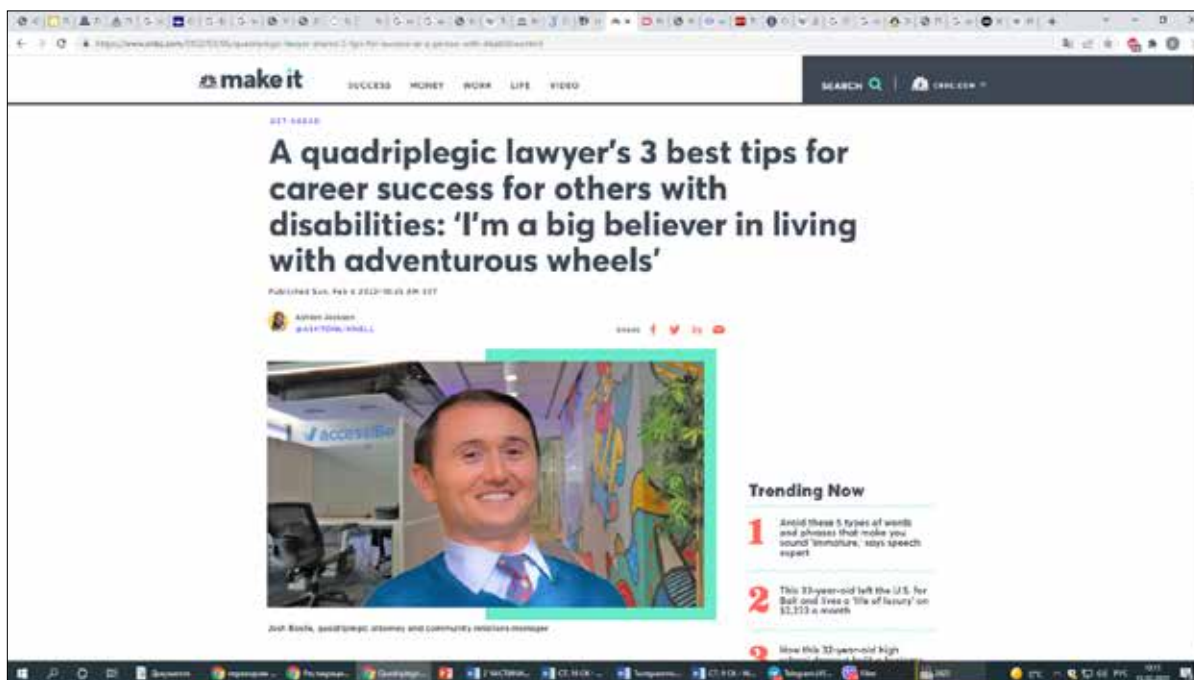

Рис. 2. Найкращі поради парализованого юриста

Джерело: <https://www.cnbc.com/2022/02/06/quadruplegic-lawyer-shares-3-tips-for-success-as-a-person-with-disabilities.html>

у висвітленні проблеми людини з інвалідністю призводить до неправильного формування стереотипів щодо цих людей (рис. 3) [15].

Безперечно, ЗМІ сьогодні має особливий вплив у світі як важливий формуючий інструмент у створенні стереотипів

у суспільстві, однак питання толерантності, подане в Декларації принципів толерантності, затвердженої резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року [14], а також Конвенцією про права людей з інвалідністю, прийнятою резолюцією

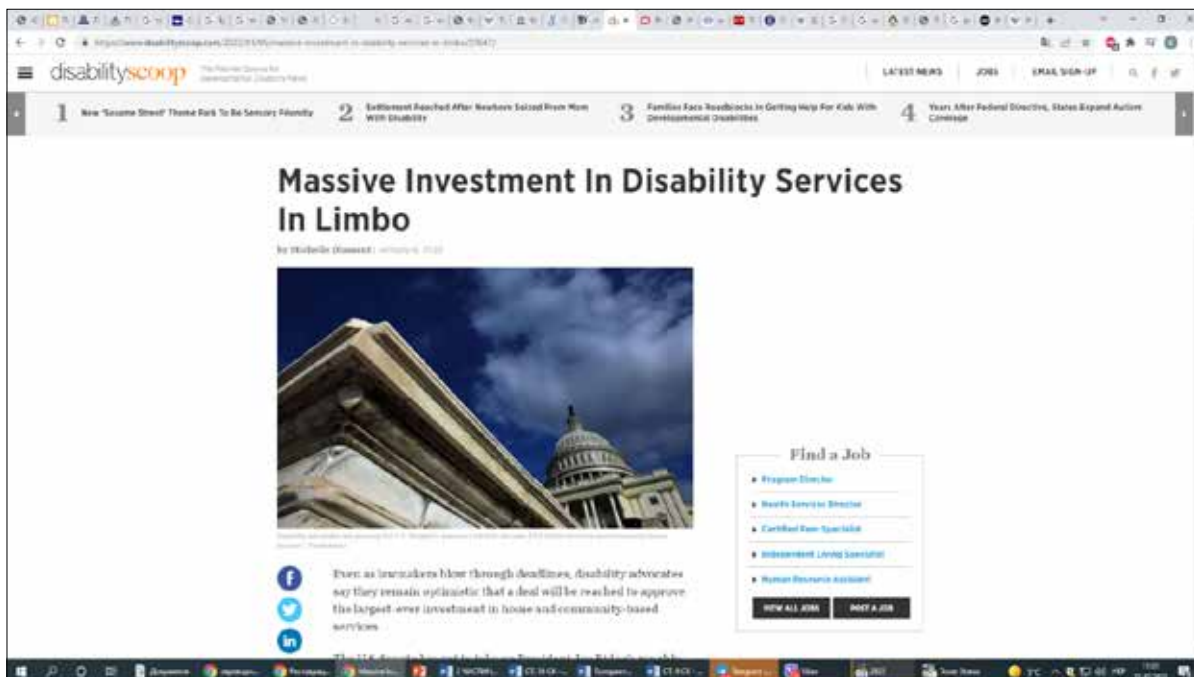

Рис. 3. Величезні інвестиції у послуги для інвалідів

Джерело: <https://www.disabilityscoop.com/2022/01/06/massive-investment-in-disability-services-in-limbo/29647/>

61/106 Генеральної Асамблеї від 13 грудня 2006 року [13], має законодавчий характер, прийнятий до виконання країн-учасниць, тобто забороняє будь-який прояв дискримінації, виражений в інтолерантності та соціальної стигматизації. Проголошення Конвенції про права людей з інвалідністю надало низку сучасних вимог державам-учасницям для боротьби з негативними стандартами щодо формування мислення в суспільстві стосовно даної категорії людей шляхом заохочувальних дій засобів масової інформації у формуванні стереотипу людини з інвалідністю таким чином, щоб її статус відповідав високим нормам прав людини [18].

Нові можливості можуть стати значною силою для зміни хибних уявлень суспільства, здатних змінити помилкові уявлення суспільства та репрезентувати людей з інвалідністю як особистостей, що становлять частину людської багатогранності.

Як люди з інвалідністю ставляться до інтолерантних висловлювань у заголовках ЗМІ? В інтерв'ю з Уляною Пчолкіною, яка 11 років користується кріслом колісним, було поставлено таке питання: «Нерозуміння та відсутність знання про те, як спілкуватися з людьми в інвалідних візках – одна з проблем українського суспільства. Як потрібно поводитися?». На що остання відповіла: «Не варто вживати слова «інвалід», «людина з обмеженими можливостями» або «особливими потребами»» [1].

Наступне свідчення людей із інвалідністю. Учасником круглого столу міста Уельс, де розглядалось питання ставлення в місті до людей з інвалідністю у текстах ЗМІ, після тривалого опитування людей з різними фізичними порушеннями та людей, які забезпечують їхній догляд, також тих, хто знаходиться в колі спілкування з даною категорією населення, було оприлюднено результат анкетування, де із 100% опитуваних респондентів лише 8% людей з інвалідністю та 8% осіб, які забезпечують догляд загалом «згодні» або «повністю згодні» з тим, що вислови в медіа представників громадськості щодо інвалідності корисні для людей з інвалідністю. Інші, тобто більша частина респондентів висловились про те що вони не задоволені тим висвітленням їх у суспільстві через ЗМІ, які існують [20].

Часто сленг, який журналісти використовують при написанні текстів, образливий для людей, які мають інвалідність, оскільки за ним видно хворобу, страждання, проблеми тощо, але не видно індивідуальності, наповненої надією, бажанням жити і бути щасливою, приносити користь і бути повноцінною частинкою соціуму. ЗМІ здатні стати

прикладом естетичного ставлення до людей з інвалідністю, активно сприяти успішному розумінню толерантності в суспільстві. Мова ЗМІ є виховним органом, який може сприяти розвитку позитивного ставлення до людей з інвалідністю, повазі до їхніх прав, прийняття їх як рівних громадян суспільства. Мова здатна реалізувати функції навіювання людині світу, образу його дій, почуттів, емоцій, відносин. Як точно сказав М. Гайдеггер, передаючи суть сили слова у тому, що «людина є хазяїном і бранцем мови» [10].

Один із аспектів структури формування толерантності в ЗМІ є утримання від ярликів, які стереотипізують людину. Вони часто формують негативні образи людей з інвалідністю. До таких ярликів можемо віднести вираз «інвалідність», «психічні», «приречений на нерухомість», «прикутий до візка» та інші, що мають негативні міфи або стереотипи, пов'язані з ними [5].

Толерантність до людей з інвалідністю у будь-якій сфері діяльності людини, а тим більше у роботі ЗМІ починається з партнерства. Цей найважливіший принцип Конвенції про права людей з інвалідністю, виражений у гаслі «Нічого про нас без нас». Тому важливим аспектом у просуванні толерантності до людей з інвалідністю є їхнє залучення до організації різних проєктів ЗМІ, щоб представити цей союз як рівний, створення нового іміджу єдності та взаємоповаги.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження на тему інтолерантності в заголовках ЗМІ щодо людей з інвалідністю, можемо констатувати той факт, що процеси організації толерантності в ЗМІ розвиваються досить повільно, допускається багато інтолерантних виразів, що показують неправомірність дій, які порушують засади Конвенції про права людей з інвалідністю, а також права, визначені в Декларації принципів толерантності, затвердженої резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО, формують негативні стереотипи стосовно людей з інвалідністю.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бистрицький Є. Культура і комунікація у глобальному світі. Київ : Дух і літера. 2020. 416 с.
- [2] Булатов В. Вплив аспектів загальної теорії формоутворення на досягнення доступності та рівності в інклюзивному дизайні. *Теорія та практика дизайну*. Вип. 27. 2023. Культура і мистецтво № 27 С. 133–141.
- [3] Дацишин Х. Мовна толерантність у назвах осіб старшого віку: можливості медіа у формуванні

й руйнуванні стереотипів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2022. № 2(4). С. 87–94.

[4] Дерман Л. М., Власик Р. І. Репрезентація образу людей з інвалідністю в рекламі ХХІ століття. *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 1. С. 114–120.

[5] Кузьмінська Н. М. Толерантність як виявлення моральності людини. *Науковий вісник. Харків: ХНПУ*. 2016. Вип. 46. Ч. 2. С. 102–106.

[6] Кулаков Р., Кулакова Л. Формування толерантного ставлення молодших школярів до дітей з особливими освітніми потребами. *Психологія: реальність і перспективи*. 2021. № 16. С. 106–112.

[7] Люди з інвалідністю відповідають на запитання. URL: <https://bit.ua/2016/05/save-your-drama-for-your-mama/> (дата звернення 27.03.2024).

[8] Редькіна Г. М. Фізіологічна толерантність у соціологічному вимірі. *Габітус*. 2019. № 9. С.43–46.

[9] Сковронська І. Явище евфемізації у відображенні комунікативного принципу толерантності українців. *Вчені записки*. 2019. 6. С. 1–9.

[10] Філософський енциклопедичний словник / ред. рада : В. І. Шинкарук (гол.) та ін. : Нац. Акад. наук України. Інститут філософії Г. С. Сковороди. Київ : Абрис, 2002. 743 с.

[11] Шаюк О. Я. Емоційно-вольовий компонент толерантності. *Освіта і управління*. 2011. Том 14. С. 104–110.

[12] Ahmed Saifuddin, and Jörg Matthes. 2017. "Media Representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A Meta-Analysis." *International Communication Gazette*. 79 (3). 219–44.

[13] Convention on the Rights of Persons with Disabilities Adopted by General Assembly resolution 61/106 of 13 December 2006.

[14] Declaration of principles on tolerance: adopted by the General Conference of UNESCO at its twenty-eighth session, Paris, 16 November 1995.

[15] Disability in the News | DO-IT – University of Washington. URL: <https://www.washington.edu/doit/resources/disability-news> (дата звернення 27. 03. 2024).

[16] MediaGuidelinesForThePorTrayaloFdisabiliTy–ILO. (2010). № 27. 1–35 pp. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_127002~2.pdf (дата звернення 27.03.2024).

[17] National Disability Strategy, Part 1: practical steps now to improvedisabled people’s everyday lives. GOV.UK. 28 July 2021. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/national-disability-strategy/part-1-practical-steps-now-to-improve-disabled-peoples-everyday-lives> (дата звернення 27. 03. 2024).

[18] United Nations. Department of Economic and Social Affairs Disability.URL:<https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/disability-and-the-media.html> (дата звернення 27. 03. 2024).

[19] Vankwani R. K. Tolerance and the media. *The News International*, 2017. 64–72 pp.

[20] Wayne K. Education and tolerance. Higher education in Europe. 1997.Т. XXI. No. 2. P.14–15.

REFERENCES

[1] Bystrytskyi, Ye. (2020). *Kultura i komunikatsiia v hlobalnomu sviti. [Culture and communication in the global world]*. Kyiv : Dukh i litera [in Ukrainian].

[2] Bulatov, V. (2023). Vplyv aspektiv zahalnoi teorii formoutvorennia na dosiahnennia dostupnosti ta rivnosti v inkluzyvnomu dyzaini [The impact of aspects of general design theory on achieving accessibility and equity in inclusive design]. *Teoriia ta praktyka dyzainu – Theory and practice of design*, 27, 133–141 [in Ukrainian].

[3] Datsyshyn, Kh. (2022). Movna tolerantnist u nazvakh osib starshoho viku: mozhlyvosti media u formuvanni y ruinuvanni stereotypiv [Linguistic tolerance in the names of older persons: opportunities of the media in the formation and destruction of stereotypes]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika" – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*, 2(4), 87–94 [in Ukrainian].

[4] Derman, L.M., & Vlasyk, R.I. (2023). Rerezentatsiia obrazu liudei z invalidnistiu v reklamі KhKhI stolittia. [Representation of the image of people with disabilities in advertising of the 21st century]. *Kulturolohichniy almanakh – Cultural almanac*, 1, 114–120 [in Ukrainian].

[5] Kuzminska, N.M. (2016). Tolerantnist yak vyjavlennia moralnosti liudyny [Tolerance as a manifestation of human morality]. *Naukovyi visnyk – Scientific Bulletin*, 46, 102–106 [in Ukrainian].

[6] Kulakov, R., & Kulakova, L. (2021). Formuvannia tolerantnoho stavlennia molodshykh shkoliariv do ditei z osoblyvymy osvithnimy potrebamy [Formation of tolerant attitude of younger schoolchildren towards children with special educational needs]. *Psykhologhiia: realnist i perspektyvy – Psychology: reality and prospects*, 16, 106–112 [in Ukrainian].

[7] Liudy z invalidnistiu vidpovidaiut na zapytannia [People with disabilities answer questions] (n.d.) *base.garant.ua*. Retrieved from <https://bit.ua/2016/05/save-your-drama-for-your-mama/> [in Ukrainian].

[8] Redkina, H.M. (2019). Fiziologichna tolerantnist u sotsiologichnomu vymiri [Physiological tolerance in the sociological dimension]. *Habitus*, 9, 43–46 [in Ukrainian].

[9] Skovronska, I. (2019). Yavyshche evfemizatsii u vidobrazhenni komunikatyvnoho pryntsyphu tolerantnosti ukraintsiiv [The phenomenon of euphemization in the reflection of the communicative principle of tolerance of Ukrainians]. *Scholarly notes*, 6, 1–9 [in Ukrainian].

[10] V. I. Shinkaruk (Eds.) (2002). *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary]*. Nats. Akad. nauk Ukrainy. Instytut filosofii H. S. Skovorody [in Ukrainian].

[11] Shaiuk, O.Ya. (2011). Emotsiino-volovyi komponent tolerantnosti [Emotional and volitional component of tolerance] *Osvita i upravlinnia – Education and management*, 14, 104–110 [in Ukrainian].

[12] Ahmed, Saifuddin, and Jörg Matthes. (2017). "Media Representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A Meta-Analysis." *International Communication Gazette*. 79 (3). 219–44 [in English].

[13] Convention on the Rights of Persons with Disabilities Adopted by General Assembly resolution 61/106 of 13 December 2006 [in English].

[14] Declaration of principles on tolerance: adopted by the General Conference of UNESCO at its twenty-eighth session, Paris, 16 November 1995. [in English].

[15] Disability in the News | DO-IT – University of Washington. Retrieved from <https://www.washington.edu/doit/resources/disability-news> (data zvernennia 27.03.2024). [in English].

[16] Media Guidelines For The PorTrayaloFdisabiliTy – ILO. (2010). № 27. 1–35 pp. Retrieved from http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_127002~2.pdf (data zvernennia 27.03.2024). [in English].

[17] National Disability Strategy, Part 1: practical steps now to improve disabled peoples everyday lives. GOV.UK. 28 July 2021 Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/national-disability-strategy/part-1-practical-steps-now-to-improve-disabled-peoples-everyday-lives> (data zvernennia 27.03.2024). [in English].

[18] United Nations. Department of Economic and Social Affairs Disability. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/disability-and-the-media.html> (data zvernennia 27.03.2024). [in English].

[19] Vankwani R. K. (2017). Tolerance and the media. *The News International*, 64–72 pp [in English].

[20] Wayne, K. (1997) Education and tolerance. *Higher education in Europe*. 1997. T. XXI. No. 2. P. 14–15. [in English].

ABSTRACT

Polumysna O., Bulatov V. Intolerance in media headlines concerning people with disabilities.

The article highlights the issue of inclusive design requirements and manifestations of intolerance in media headlines regarding people with disabilities. Tolerance is a special issue, delicate with a very thin edge, especially when it comes to the coverage of the topic of disability in the media headlines. Often in the headlines of printed publications or in the titles of television programs, you can find intolerant idioms or frank emphasis on the signs of a person's disability.

Goal. *The purpose of this article is to draw attention to violations by journalists when covering people with disabilities in the mass media, as well as to show the illegality of the actions of those publishers who allow such wording in their publications.*

Methodology. *It is logically applicable to systematize the concept of this study, to generalize experience, to use a comparative analysis of the definition of intolerance of headlines in relation to persons with disabilities.*

The results. *The paper analyzes violations in media texts when covering people with disabilities.*

Scientific novelty. *The consists in determining aspects of the negative representation of people with disabilities in the mass media.*

Practical significance. *The analysis of the negative coverage of people with disabilities in the mass media, as well as the presented facts of the illegal actions of those publishers who allow similar wording in their publications, will help in the implementation of the Convention on the Rights of People with Disabilities.*

Keywords: *inclusive design, intolerance, people with disabilities, headlines, mass media.*

AUTHOR'S NOTE:

Polumysna Olga, Associate Professor at the Department of Journalism of Kharkiv National University named after V. N. Karazin, Kharkiv, Ukraine, e-mail: polumisna.olga@gmail.com, orcid 0000-0002-4289-0588.

Bulatov Valery, PhD student of Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: bulatov@ugi.edu.ua, orcid 0000-0003-0832-2429.

Стаття подана до редакції 28.03.2024 р.